Samling af Afgørelser

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)

4. juni 2015 *

»Præjudiciel forelæggelse — tredjelandsstatsborgeres status som fastboende udlænding — direktiv 2003/109/EF — artikel 5, stk. 2, og artikel 11, stk. 1 — national lovgivning, hvorefter tredjelandsstatsborgere, der har status som fastboende udlændinge, under bødeansvar pålægges en integrationspligt, der skal dokumenteres ved en prøve«

I sag C-579/13,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til artikel 267 TEUF, indgivet af Centrale Raad van Beroep (Nederlandene) ved afgørelse af 13. november 2013, indgået til Domstolen den 15. november 2013, i sagen:

P,

S

mod

Commissie Sociale Zekerheid Breda,

College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen,

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, R. Silva de Lapuerta (refererende dommer), og dommerne J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, J.L. da Cruz Vilaça og C. Lycourgos,

generaladvokat: M. Szpunar

justitssekretær: ekspeditionssekretær M. Ferreira,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 5. november 2014,

efter at der er afgivet indlæg af:

— P og S ved advocaat J. B. Bierbach

— den nederlandske regering ved M. Bulterman, M. de Ree, B. Koopman og J. Langer, som befuldmægtigede

* Processprog: nederlandsk.

— den portugisiske regering ved L. Inez Fernandes og N. Piçarra, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved M. Condou-Durande og G. Wils, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 28. januar 2015,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 5, stk. 2, og artikel 11, stk. 1, i Rådets direktiv 2003/109/EF af 25. november 2003 om tredjelandsstatsborgeres status som fastboende udlænding (EUT 2004 L 16, s. 44).

2 Denne anmodning er fremsat inden for rammerne af en tvist mellem P og S, på den ene side, og Commissie Sociale Zekerheid Breda (Bredas socialsikringsudvalg, herefter »Commissie Sociale Zekerheid«) og College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen (Amstelveens kommunes borgmester og kommunalbestyrelse), på den anden side, vedrørende disse sidstnævntes pålæg om en integrationspligt.

Retsforskrifter

EU-retten

3 Følgende fremgår af anden, fjerde, sjette og tolvte betragtning til direktiv 2003/109:

»(2) Under sit ekstraordinære møde i Tammerfors den 15. og 16. oktober 1999 erklærede Det Europæiske Råd, at tredjelandsstatsborgeres retsstilling bør tilnærmes EU-borgeres retsstilling, og at en person, der har opholdt sig lovligt i en medlemsstat i en given periode, og som er i besiddelse af en tilladelse til længerevarende ophold, i den pågældende medlemsstat bør indrømmes en række ensartede rettigheder, der ligger så tæt som muligt på unionsborgernes rettigheder.

[...]

(4) Integrationen af tredjelandsstatsborgere, der er fastboende i medlemsstaterne, er en meget vigtig faktor til fremme af den økonomiske og sociale samhørighed, som er en af Fællesskabets grundlæggende målsætninger i overensstemmelse med traktaten.

[...]

(6) Hovedkriteriet for meddelelse af status som fastboende udlænding bør være varigheden af opholdet på medlemsstatens område. Opholdet skal have været lovligt og uden afbrydelse som vidnesbyrd om personens tilknytning til landet. Der bør fastsættes en vis fleksibilitet, så der kan tages hensyn til omstændigheder, der medfører, at en person midlertidigt må forlade det pågældende lands område.

[...]

(12) For at udgøre et virkeligt integrationsredskab i det samfund, hvor den fastboende udlænding har slået sig ned, bør denne status som fastboende udlænding sikre, at den pågældende behandles på lige fod med medlemsstatens egne borgere på en lang række økonomiske og sociale områder i henhold til de relevante betingelser i dette direktiv.«

4 Under overskriften »Formål« bestemmes følgende i direktivets artikel 1, litra a):

»Dette direktiv fastlægger:

a) de betingelser, hvorpå en medlemsstat meddeler tredjelandsstatsborgere, der opholder sig lovligt på dens område, status som fastboende udlænding eller inddrager denne status, og de dertil knyttede rettigheder, [...]«

5 Direktivets artikel 4, stk. 1, bestemmer:

»Medlemsstaterne meddeler tredjelandsstatsborgere, der har opholdt sig lovligt og uden afbrydelse på deres område i fem år umiddelbart forud for indgivelsen af den relevante ansøgning, status som fastboende udlænding.«

6 Artikel 5 i direktiv 2003/109 med overskriften »Betingelser for at opnå status som fastboende udlænding« fastsætter:

»1. Medlemsstaterne kræver af tredjelandsstatsborgere bevis for, at de til sig selv og de familiemedlemmer, som de har forsørgerpligt over for, råder over:

a) faste og regelmæssige indtægter, der er tilstrækkelige til, at de pågældende kan forsørge sig selv og deres familiemedlemmer uden social bistand fra den pågældende medlemsstat[; m]edlemsstaterne vurderer disse indtægter på grundlag af deres art og regelmæssighed og kan tage hensyn til mindsteniveauet for lønninger og pensioner forud for ansøgningen om opnåelse af status som fastboende udlænding

b) en sygeforsikring, der dækker alle de risici, der normalt er dækket for den pågældende medlemsstats egne statsborgere.

2. Medlemsstaterne kan kræve, at tredjelandsstatsborgere opfylder integrationsbetingelser i overensstemmelse med national ret.«

7 Nævnte direktivs artikel 11 med overskriften »Ligebehandling« bestemmer i stk. 1:

»En fastboende udlænding har samme rettigheder som medlemsstatens statsborgere med hensyn til følgende:

a) adgang til lønnet arbejde og selvstændig virksomhed, forudsat at arbejdet ikke – heller ikke lejlighedsvis – vedrører udøvelsen af offentlig myndighed, og ansættelses- og arbejdsvilkår, herunder regler om afskedigelse og løn

b) undervisning og erhvervsuddannelse, herunder tilskud og stipendier i overensstemmelse med national lovgivning

c) anerkendelse af erhvervskompetencegivende eksamensbeviser og andre kvalifikationsbeviser i overensstemmelse med de relevante nationale procedurer

d) social sikring og centrale ydelser, der tildeles som social bistand i henhold til national lovgivning

e) skattefordele

f) adgang til samt levering af goder og tjenesteydelser, som står til rådighed for offentligheden, herunder adgang til en bolig

g) foreningsfrihed og mulighed for medlemskab af arbejdstager- eller arbejdsgiverorganisationer eller enhver anden faglig organisation, herunder de fordele, der er forbundet med denne type organisationer, med forbehold af nationale bestemmelser om offentlig orden og offentlig sikkerhed

h) frit at færdes på hele den pågældende medlemsstats område inden for de begrænsninger, der fastsættes af den nationale lovgivning af sikkerhedsmæssige hensyn.

[...]«

Nederlandsk ret

8 Artikel 1, litra p), i Vreemdelingenwet 2000 (den nederlandske udlændingelov af 2000), i den affattelse, der finder anvendelse i hovedsagen (herefter »udlændingeloven af 2000«), bestemmer:

»I denne lov og i de i henhold hertil udstedte bestemmelser forstås ved:

[...]

p) Fastboende udlændinge: Indehavere af en tidsubegrænset opholdstilladelse som omhandlet i artikel 20, der er meddelt til gennemførelse af artikel 8, stk. 2, i direktiv 2003/109, eller af en EF-opholdstilladelse som fastboende udlænding meddelt af en anden stat, der er part i traktaten […]«

9 Artikel 20, stk. 1, i den nævnte lov fastsætter:

»Ministeren kan:

a) imødekomme, afslå eller undlade at behandle en ansøgning om meddelelse af eller ændring af en tidsubegrænset opholdstilladelse

b) inddrage eller ændre en tidsubegrænset opholdstilladelse.«

10 Artikel 21, stk. 1, i udlændingeloven af 2000 bestemmer:

»Til gennemførelse af artikel 8, stk. 2, i direktiv 2003/109 kan en ansøgning om meddelelse af eller ændring af en tidsubegrænset opholdstilladelse som omhandlet i artikel 20 kun afslås, såfremt udlændingen

a) ikke har haft lovligt ophold i fem år uden afbrydelse umiddelbart forud for indgivelsen af ansøgningen som omhandlet i artikel 8

[...]

k) ikke har bestået den prøve, der omhandles i artikel 7, stk. 2, litra a), i Wet inburgerings [(den nederlandske integrationslov, i den affattelse, der finder anvendelse på hovedsagen, herefter »integrationsloven«)], eller ikke har erhvervet et diplom, certifikat eller et andet dokument som omhandlet i lovens artikel 5, stk. 1, litra c).«

11 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at integrationsloven regulerer integrationen i det nederlandske samfund af alle migranter, der er bosat i Nederlandene. Integrationen indebærer erhvervelse af mundtlige og skriftlige færdigheder i det nederlandske sprog og kendskab til det nederlandske samfund. De sproglige færdigheder og kendskabet til det nederlandske samfund vurderes i en prøve. Såvel migranter, der på datoen for integrationslovens ikrafttræden, dvs. den 1. januar 2007, har opholdt sig lovligt i Nederlandene gennem længere tid, som migranter, der er kommet dertil efter denne dato, er enten fra den 1. januar 2007 eller fra den dato, hvor de efter den 1. januar 2007 har lovligt ophold i Nederlandene, i princippet integrationspligtige.

12 Integrationslovens artikel 3 bestemmer:

»1. Integrationspligten gælder for udlændinge, der har lovligt ophold i henhold til artikel 8, litra a)-e), eller l), i udlændingeloven af 2000, og som:

a) opholder sig i Nederlandene i et andet end midlertidigt formål

[...]

4. Integrationspligten i henhold til stk. 1 kan ikke fastsættes med tilbagevirkende kraft.«

13 Integrationslovens artikel 5 har følgende ordlyd:

»1. Uanset det i artikel 3 bestemte gælder integrationspligten ikke for personer:

a) som ikke er fyldt 16 år, eller som er ældre end 65 år

b) som i mindst 8 år af den skolepligtige alder har opholdt sig i Nederlandene

c) som er indehaver af et diplom, certifikat eller et andet dokument udstedt ved bekendtgørelse eller i henhold til bekendtgørelse

d) som er skole- eller uddannelsespligtig

e) som i forbindelse med skole- eller uddannelsespligten har gennemført en uddannelse, som fører til erhvervelse af et diplom, certifikat eller et andet dokument som omhandlet i litra c)

f) som har godtgjort at have tilstrækkelige mundtlige og skriftlige færdigheder i nederlandsk og et godt kendskab til det nederlandske samfund.

2. Integrationspligten gælder heller ikke for:

[...]

c) udlændinge, som i henhold til lovgivningen i en af Den Europæiske Unions medlemsstater eller i en stat, der er part i aftalen om Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde, har opfyldt en integrationsbetingelse for at få status som fastboende udlænding i henhold til direktiv 2003/109

[...]

3. Integrationspligtige, som er indehaver af et ved bekendtgørelse eller i henhold til bekendtgørelse udstedt diplom, certifikat eller et andet dokument, hvoraf fremgår, at de allerede råder over en del af de færdigheder og kundskaber, der omhandles i artikel 7, er fritaget for pligten til at erhverve denne del af kundskaberne eller færdighederne og bestå den tilsvarende del af integrationsprøven.

4. Ved eller i henhold til bekendtgørelse kan der fastsættes nærmere regler for:

a) yderligere hel eller delvis fritagelse for integrationspligten

b) det i stk. 1, litra b), nævnte ophold, og

c) anvendelsen af stk. 1, litra f).

5. Ministeren kan fastsætte regler for forvaltningens gennemførelse af stk. 2, litra d).«

14 Den nævnte lovs artikel 31 fastsætter:

»1. En integrationspligtig, der ikke inden den i artikel 7, stk. 1, anførte frist eller den forlængede frist i henhold til stk. 2, litra a), har bestået integrationsprøven, pålægges en administrativ bøde af College van Burgemeester en Wethouders.

2. Uanset det i stk. 1 fastsatte:

a) forlænger College van Burgemeester en Wethouders den i artikel 7, stk. 1, omhandlede frist, såfremt den integrationspligtige godtgør, at han ikke er ansvarlig for, at han ikke har bestået integrationsprøven, eller

b) fritager College van Burgemeester en Wethouders for integrationspligt, såfremt College van Burgemeester en Wethouders på grundlag af den integrationspligtiges bevislige anstrengelser kommer til den opfattelse, at det med rimelighed må antages, at det ikke er ham muligt at bestå integrationsprøven.

3. Ved eller i henhold til bekendtgørelse kan der fastsættes nærmere regler for gennemførelsen af stk. 2.«

15 Det fremgår af forelæggelsesafgørelsen, at integrationsloven trådte i kraft den 1. januar 2007. Med denne lovs ikrafttræden indsattes også artikel 21, stk. 1, litra k), i udlændingeloven af 2000. Denne bestemmelse er imidlertid først blevet anvendt fra den 1. januar 2010.

16 Den nederlandske regering har i denne henseende præciseret, at forpligtelsen til at bestå integrationsprøven er en betingelse for at opnå status som fastboende udlænding, både for de tredjelandsstatsborgere, der har opnået lovligt ophold i Nederlandene for første gang efter integrationslovens ikrafttræden, og for tredjelandsstatsborgere, der, selv om de allerede på datoen for integrationslovens ikrafttræden opholdt sig lovligt i Nederlandene, ansøgte om status som fastboende udlænding efter den 1. januar 2010. Artikel 21, stk. 1, litra k), i udlændingeloven af 2000 finder således anvendelse på disse to kategorier af statsborgere.

17 Derimod har tredjelandsstatsborgere, der på datoen for integrationslovens ikrafttræden allerede havde lovligt ophold i Nederlandene, og som i perioden mellem den 1. januar 2007 og den 1. januar 2010 ansøgte om at få status som fastboende udlændinge, såsom sagsøgerne i hovedsagen, ikke pligt til at bestå integrationsprøven for at erhverve denne status. Artikel 21, stk. 1, litra k), i udlændingeloven af 2000 finder således ikke anvendelse på denne kategori af statsborgere.

18 Statsborgere, der er omfattet af nævnte kategori, er imidlertid under bødeansvar forpligtet til at bestå integrationsprøven inden for en frist fastsat af College van Burgemeester en Wethouders i den kommune, hvor nævnte statsborgere er bosat. Hvis prøven ikke er bestået inden for denne frist, fastsættes en ny frist, idet bødebeløbet for hver gang forhøjes.

19 Den integrationspligt, der gælder for denne samme kategori af statsborgere, har dermed hverken betydning for opnåelse eller bevarelse af en status som fastboende udlænding.

Tvisten i hovedsagen og de præjudicielle spørgsmål

20 P og S er tredjelandsstatsborgere, der siden henholdsvis den 14. november 2008 og den 8. juni 2007 har været indehavere af tidsubegrænset opholdstilladelse som fastboende udlænding i henhold til direktiv 2003/109.

21 Ved afgørelse af 1. august 2008 meddelte Commissie Sociale Zekerheid P, at hun var integrationspligtig i henhold til integrationsloven, og at hun skulle bestå integrationsprøven inden den 30. juni 2013. Som følge af denne afgørelse påbegyndte P en integrationsforberedelse, som Commissie Sociale Zekerheid havde tilbudt hende. Denne forberedelse afbrød hun midlertidigt den 25. august 2008 af helbredsmæssige grunde. Hun har ikke siden genoptaget forberedelsen. Ved afgørelse af 4. august 2009 konstaterede Commissie Sociale Zekerheid på ny, at P var integrationspligtig og skulle bestå integrationsprøven inden den 30. juni 2013. Den 25. februar 2010 stadfæstede Commissie Sociale Zekerheid afgørelsen af 4. august 2009.

22 Ved afgørelse af 24. februar 2010 meddelte College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Amstelveen S, at hun var integrationspligtig i henhold til integrationsloven, og at hun skulle bestå integrationsprøven inden den 24. august 2013.

23 Inden for rammerne af de af P og S iværksatte appeller af de afgørelser, der forpligtede dem til at bestå integrationsprøven, er Centrale Raad van Beroep (central forvaltningsdomstol i Nederlandene) i tvivl om, hvorvidt integrationspligten er forenelig med direktiv 2003/109.

24 Den forelæggende ret, som har vurderet, at pålæggelsen af en sådan forpligtelse er baseret på artikel 5, stk. 2, i direktiv 2003/109, stiller navnlig spørgsmålstegn ved, om medlemsstaterne efter at have tildelt status som fastboende udlænding lovligt kan pålægge integrationsbetingelser i form af en integrationsprøve, der sanktioneres af en bødeordning.

25 Den forelæggende ret finder i øvrigt, at integrationspligten faktisk kan være omfattet af artikel 11, stk. 1, litra a) og b), i direktiv 2003/109. Såfremt dette er tilfældet, og for så vidt som nævnte forpligtelse ikke pålægges nederlandske statsborgere, vil tredjelandsstatsborgere, som er fastboende udlændinge, heller ikke kunne pålægges denne forpligtelse, uden at det i nævnte bestemmelse omhandlede ligebehandlingsprincip tilsidesættes.

26 Den forelæggende ret har desuden anført, at selv om der faktisk kan opstilles betingelser for integrationen i national ret, må disse betingelser ikke gå så vidt, at de gør det umuligt eller uforholdsmæssigt vanskeligt at opnå status som fastboende udlænding eller at bevare denne status. Den forelæggende ret har dog ikke udelukket, at integrationspligten ikke er i overensstemmelse med dette kriterium.

27 Endelig ønsker den forelæggende ret svar på spørgsmålet om, hvorvidt den omstændighed, at en person, efter at have opnået status som fastboende udlænding, meddeles, at vedkommende senere er integrationspligtig, hvilket er tilfældet i S's sag, har betydning for vurderingen af denne forpligtelses forenelighed med direktiv 2003/109.

28 På denne baggrund har Centrale Raad van Beroep besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»1) Skal formålet med og rækkevidden af direktiv 2003/109 eller dets artikel 5, stk. 2, og/eller artikel 11, stk. 1, fortolkes således, at det ikke kan forenes hermed, at der i henhold til national lovgivning pålægges tredjelandsstatsborgere, der har status som fastboende udlændinge, en integrationspligt, som er sanktioneret af en bødeordning?

2) Har det for besvarelsen af det første spørgsmål nogen betydning, om integrationspligten pålægges, før der opnås status som fastboende udlænding?«

Om de præjudicielle spørgsmål

29 Med sine spørgsmål, der skal behandles samlet, ønsker den forelæggende ret nærmere bestemt oplyst, om direktiv 2003/109, herunder navnlig direktivets artikel 5, stk. 1, og artikel 11, stk. 1, er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, der under bødeansvar pålægger tredjelandsstatsborgere, som allerede har status som fastboende udlænding, en forpligtelse til at bestå en integrationsprøve, og om spørgsmålet om, hvorvidt nævnte status er opnået før eller efter, at denne forpligtelse blev pålagt, er relevant i denne henseende.

30 Indledningsvis bemærkes, at de af den forelæggende ret forelagte spørgsmål kun vedrører tredjelandsstatsborgere, der på datoen for integrationslovens ikrafttræden havde lovligt ophold i Nederlandene, og som, ligesom P og S, i perioden mellem den 1. januar 2007 og den 1. januar 2010 ansøgte om status som fastboende udlænding.

31 For denne kategori af statsborgere er den i hovedsagen omhandlede integrationspligt, som består i at bestå en prøve for at godtgøre at have erhvervet mundtlige og skriftlige færdigheder i nederlandsk og et tilstrækkeligt kendskab til det nederlandske samfund, ikke en betingelse for at opnå status som fastboende udlænding, men medfører kun, at dem, som ved udløbet af den fastsatte frist ikke har bestået denne prøve, pålægges en bøde.

32 Desuden bemærkes den betydning, som EU-lovgiver har tillagt integrationsforanstaltningerne, som det bl.a. fremgår af fjerde betragtning til direktiv 2003/109, hvori det bestemmes, at integrationen af tredjelandsstatsborgere, der er fastboende i medlemsstaterne, er en meget vigtig faktor til fremme af den økonomiske og sociale samhørighed, som er en af Unionens grundlæggende målsætninger i overensstemmelse med traktaten.

33 Det er i lyset af disse betragtninger, at den forelæggende rets spørgsmål skal besvares.

34 Hvad for det første angår artikel 5, stk. 2, i direktiv 2003/109 med overskriften »Betingelser for at opnå status som fastboende udlænding«, fastsætter denne bestemmelse, at medlemsstaterne kan kræve, at tredjelandsstatsborgere opfylder integrationsbetingelser i overensstemmelse med national ret.

35 Det fremgår således både af nævnte bestemmelses ordlyd og den sammenhæng, hvori denne indgår, at denne bestemmelse giver medlemsstaterne mulighed for at gøre opnåelsen af status som fastboende udlænding betinget af forudgående opfyldelse af visse integrationsbetingelser.

36 Artikel 5, stk. 2, i direktiv 2003/109 vedrører således de integrationsbetingelser, der er påkrævet, før der kan opnås status som fastboende udlænding.

37 Således som det er anført i denne doms præmis 31, påvirker den i hovedsagen omhandlede integrationsforpligtelse dog hverken opnåelsen eller bevarelsen af status som fastboende udlænding for tredjelandsstatsborgere, der ansøgte om denne status i perioden fra den 1. januar 2007 til den 1. januar 2010. Det følger heraf, at for så vidt angår denne kategori af statsborgere kan en sådan forpligtelse ikke betegnes som en integrationsbetingelse som omhandlet i artikel 5, stk. 2, i direktiv 2003/109.

38 For så vidt som artikel 5, stk. 2, i direktiv 2003/109 hverken kræver eller forbyder medlemsstaterne at kræve, at tredjelandsstatsborgere opfylder integrationsbetingelserne efter opnåelsen af status som fastboende udlænding, er denne bestemmelse følgelig ikke til hinder for en integrationsforanstaltning som den i hovedsagen omhandlede.

39 Hvad angår artikel 11, stk. 1, i direktiv 2003/109 bemærkes, således som det er anført i 12. betragtning til nævnte direktiv, at denne bestemmelse sikrer, at tredjelandsstatsborgere, der har erhvervet status som fastboende udlænding, behandles på lige fod med den omhandlede medlemsstats egne borgere på de områder, der er opregnet i nævnte bestemmelses litra a)-h).

40 Under hensyntagen til, at den i hovedsagen omhandlede integrationspligt imidlertid ikke pålægges medlemsstatens egne borgere, må det undersøges, om en sådan forpligtelse kan være i strid med ligebehandlingsprincippet som fastsat i artikel 11, stk. 1, i direktiv 2003/109, på de forskellige områder, som fastsættes heri.

41 I denne henseende henvises til fast praksis, hvorefter ligebehandlingsprincippet kræver, at sammenlignelige forhold ikke behandles forskelligt, og at forskellige forhold ikke behandles ensartet, medmindre en sådan behandling er objektivt begrundet (dom S.P.C.M. m.fl., C-558/07, EU:C:2009:430, præmis 74 og den deri nævnte retspraksis).

42 I denne forbindelse bemærkes, at de omtvistede integrationsforanstaltninger i det væsentlige består i forpligtelsen til at erhverve og/eller at godtgøre mundtlige og skriftlige færdigheder i det nederlandske sprog og kendskab til det nederlandske samfund. Idet det må formodes, at nederlandske statsborgere besidder sådanne færdigheder og kundskaber, gør det samme sig imidlertid ikke gældende for tredjelandsstatsborgere. Således som generaladvokaten har anført i punkt 52 i forslaget til afgørelse, må det dermed konkluderes, at tredjelandsstatsborgere ikke befinder sig i en situation, der kan sammenlignes med situationen for nederlandske statsborgere for så vidt angår nytten af integrationsforanstaltninger såsom erhvervelse af et kendskab til både landets sprog og samfund.

43 Da de nævnte situationer således ikke kan sammenlignes, medfører den omstændighed, at den i hovedsagen omhandlede integrationspligt ikke pålægges nederlandske statsborgere, ikke en tilsidesættelse af retten for tredjelandsstatsborgere med status som fastboende udlænding til ligebehandling med nederlandske statsborgere i henhold til artikel 11, stk. 1, i direktiv 2003/109.

44 Gennemførelsen af denne integrationspligt må dog ikke underminere princippet om ikke-forskelsbehandling på de områder, der er opregnet i artikel 11, stk. 1, i direktiv 2003/109.

45 Det skal under alle omstændigheder tilføjes, at medlemsstaterne ikke kan anvende en national lovgivning, som kan bringe virkeliggørelsen af de mål, som forfølges med et direktiv, i fare, og som derfor kan fratage direktivets dets effektive virkning (jf. dom Kommissionen mod Nederlandene, C-508/10, EU:C:2012:243, præmis 65).

46 I denne henseende fremgår det af fjerde, sjette og tolvte betragtning til direktiv 2003/109, at direktivet har som sit hovedformål at integrere tredjelandsstatsborgere, der er fastboende i medlemsstaterne (jf. dom Kommissionen mod Nederlandene, C-508/10, EU:C:2012:243, præmis 66).

47 Herefter bemærkes for det første, at hvad angår forpligtelsen til at bestå den i hovedsagen omhandlede integrationsprøve kan det ikke bestrides, at erhvervelsen af et kendskab til både værtsmedlemsstatens sprog og samfund i høj grad letter kommunikationen mellem tredjelandsstatsborgerne og værtsmedlemsstatens egne borgere og desuden fremmer interaktionen og udviklingen af sociale relationer mellem dem. Det kan heller ikke bestrides, at erhvervelsen af kendskabet til værtsmedlemsstatens sprog letter tredjelandsstatsborgeres adgang til arbejdsmarkedet og til erhvervsuddannelse.

48 Da forpligtelsen til at bestå en prøve som den i hovedsagen omhandlede gør det muligt at sikre, at de pågældende tredjelandsstatsborgere erhverver et kendskab, som utvivlsomt er nyttigt for at skabe forbindelser til værtsmedlemsstaten, må det konstateres, at en sådan forpligtelse i dette perspektiv ikke i sig selv bringer virkeliggørelsen af de med direktiv 2003/109 forfulgte formål i fare, men derimod kan medvirke til virkeliggørelsen heraf.

49 Gennemførelsen af denne forpligtelse må dog heller ikke være af en karakter, der bringer disse formål i fare, navnlig henset til det niveau af kendskab, der kræves for at bestå integrationsprøven, til adgangen til kurser og materiale, der er nødvendigt for at forberede denne prøve, til de tilmeldingsudgifter, som tredjelandsstatsborgere skal betale for at gå op til nævnte prøve, eller til særlige individuelle forhold, såsom alder, analfabetisme eller uddannelsesniveau.

50 Hvad dernæst angår den i hovedsagen omhandlede bødeordning bemærkes, at det forhold, at tredjelandsstatsborgere med status som fastboende udlænding, der ved udløbet af den fastsatte frist ikke har bestået integrationsprøven, pålægges en bøde som et middel til at sikre effektiviteten af den integrationspligt, som påhviler dem, ikke i sig selv bringer virkeliggørelsen af de med direktiv 2003/109 forfulgte formål i fare og dermed ikke fratager direktivet dets effektive virkning.

51 Der skal dog tages hensyn til den omstændighed, at det i hovedsagen omhandlede maksimumsbeløb for den bøde, der kan pålægges, er kommet op på et forholdsvis højt niveau, nemlig 1 000 EUR, og at denne bøde desuden kan pålægges, hver gang de fastsatte frister for at bestå integrationsprøven udløber, uden at denne prøve er bestået, og dette uden begrænsning, indtil den pågældende tredjelandsstatsborger har bestået nævnte prøve.

52 Det bemærkes desuden, at bøden pålægges tredjelandsstatsborgere, der ved udløbet af den frist, som de har fået tildelt, ikke har bestået integrationsprøven, uanset om disse statsborgere inden for nævnte frist aldrig er gået op til nævnte prøve, eller om de er gået op til prøven flere gange.

53 Desuden skal de tilmeldingsudgifter, der er forbundet med at gå op til integrationsprøven, samt eventuelle udgifter i forbindelse med forberedelse til prøven afholdes af de pågældende tredjelandsstatsborgere. Det bemærkes ligeledes, at den nederlandske regering i retsmødet har anført, at tilmeldingsudgifterne andrager 230 EUR, at de pågældende tredjelandsstatsborgere skal betale disse udgifter hver gang, de inden for den fastsatte frist går op til integrationsprøven, og at de statsborgere, som ikke består denne prøve, ikke får nævnte udgifter refunderet. Det følger således heraf, at pålæggelsen af en bøde ikke er den eneste negative virkning, som de tredjelandsstatsborgere, der ikke formår at bestå nævnte prøve inden for udløbet af den tildelte frist, udsættes for.

54 Under sådanne omstændigheder, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve, kan betalingen af en bøde til sanktionering af den manglende overholdelse af forpligtelsen til at bestå integrationsprøven, ud over betaling af udgifter forbundet med de gennemførte prøver, bringe virkeliggørelsen af de med direktiv 2003/109 forfulgte formål i fare og dermed fratage direktivet dets effektive virkning.

55 For så vidt som den integrationspligt, der er fastsat i den omhandlede nationale lovgivning, ikke har betydning for opnåelsen eller bevarelsen af status som fastboende udlænding for tredjelandsstatsborgere, der ansøgte om denne status i perioden fra den 1. januar 2007 til den

1. januar 2010, bemærkes endelig, således som det er anført i denne doms præmis 31, at spørgsmålet om, hvorvidt status som fastboende udlænding er opnået før eller efter, at denne forpligtelse blev pålagt, i den foreliggende sag ikke er relevant for besvarelsen af den forelæggende rets spørgsmål.

56 Henset til de ovenstående betragtninger skal de forelagte spørgsmål besvares med, at direktiv 2003/109, herunder navnlig direktivets artikel 5, stk. 1, og artikel 11, stk. 1, ikke er til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som under bødeansvar pålægger tredjelandsstatsborgere, som allerede har status som fastboende udlændinge, en forpligtelse til at bestå en integrationsprøve, forudsat at gennemførelsen heraf ikke kan bringe virkeliggørelsen af de med nævnte direktiv forfulgte formål i fare, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve. Spørgsmålet om, hvorvidt nævnte status er opnået enten før eller efter, at denne forpligtelse blev pålagt, er ikke relevant i denne henseende.

Sagens omkostninger

57 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Anden Afdeling) for ret:

Rådets direktiv 2003/109/EF af 25. november 2003 om tredjelandsstatsborgeres status som fastboende udlænding, herunder navnlig direktivets artikel 5, stk. 2, og artikel 11, stk. 1, er ikke til hinder for en national lovgivning som den i hovedsagen omhandlede, som under bødeansvar pålægger tredjelandsstatsborgere, som allerede har status som fastboende udlændinge, en forpligtelse til at bestå en integrationsprøve, forudsat at gennemførelsen heraf ikke kan bringe virkeliggørelsen af de med nævnte direktiv forfulgte formål i fare, hvilket det tilkommer den forelæggende ret at efterprøve. Spørgsmålet om, hvorvidt nævnte status er opnået før eller efter, at denne forpligtelse blev pålagt, er ikke relevant i denne henseende.

Underskrifter